ÖNSÖZ 11
BİBLİYOGRAFYA 17
RESİMLERİN LİSTESİ 23
KISALTMALAR 25
GİRİŞ
SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNİN SİYASÎ PANORAMASI VE PADİŞAH EMLAKI KAVRAMI 27
Siyasî Panorama 27
Emlak Kavramı 32

I. BÖLÜM
SULTAN ABDÜLHAMİD'İN MUSUL VE BAĞDAT VİLAYETLERİNDEKİ ARAZİLERİ / 41
A. MUSUL VİLÂYETİNDEKİ ARÂZİLER ve ALINIŞ TARZI 44
1. Musul Sancağı 44
2. Kerkük (Şehr-i Zor) Sancağı 52
3. Süleymaniye Sancağı 56
B. BAĞDAT VİLÂYETİ'NDEKİ ARÂZİLER 57
1. Bağdat Sancağı 58
2. Hille Sancağı 61
3. Kerbela Sancağı 63
C. MUSUL ve BAĞDAT VİLÂYETLERİNDEKİ PADİŞAH ARÂZİLERİNİN İDÂRESİ 65
1. Bağdat ve Musul Vilâyetlerindeki Emlâk-ı Hümâyûnun İdârî Teşkilâtı 65
2. Bölgedeki Padişah Arâzilerine Yönelik Islah Faaliyetleri 75
a) Musul'daki Arâzilerin Güvenlik ve İskan Meseleleri 76
b) Bağdat Vilâyetindeki Arazilerin İdâre ve Islahına Yönelik Faaliyetler 82

II. BÖLÜM

BÖLGEDEKİ PETROL YATAKLARI / 87

A. BAĞDAT ve MUSUL'DAKİ PETROL YATAKLARININ PADİŞAH EMLÂKINA KATILIŞI 89
1. Musul Petrol Yataklarının Emlâka Dâhil Edilmesi 89
a) İlk İrade 89
b) İkinci İrade 95
2. Bağdat'taki Petrol Yataklarının Emlaka İlavesi 99
B. II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE BAĞDAT ve MUSUL'DAKİ PETROL YATAKLARININ ÖZELLİKLERİ ve İŞLETİMİ 104
1. Bağdat Vilayetindeki Petrol Yatakları ve Özellikleri 104
a) Hit Kaynakları 104
b) Mendeli Petrol Yatağı 105
2. Musul'daki Petrol Yataklarının Özellikleri ve İşletim Biçimleri 109
a) Tuzhurmato (Palkana) Petrolleri 109
b) Eski Kale Petrol Kaynakları 112
c) Kil Petrol Yatakları 112
ca) Bin İncir Kuyuları 113
cb) Kanber Ali Kuyuları 114
cc) Kiralan Kuyuları 114
cd) Seyyidin (Seydik) Kuyuları 114
d) Baba Gurgur Petrol Yatakları 116
e) Karadağ Petrolleri 118
f) Gur Petrol Yatağı 118
g) Tel Kayyare Petrol ve Zift Yatakları 119
h) Tavuk ve Nemrud Petrol Yatakları 124
3. Bölgede Ham Petrolün Arıtılma İşlemi 127
a) Tuzhurmato Arıtma Tesisi 128
b) Kerkük Arıtma Tesisi 129
c) Süleymaniye'deki Tesis 130
d) Şirkat Arıtma Tesisi 130
e) Zaho'da Petrol Arıtma İşlemi 132
f) Mendeli Petrollerinin Arıtılması 132
C. PETROL YATAKLARININ ISLAHI İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALAR 134
1. Petrol Yataklarının İyileştirilmesine Yönelik Raporlar ve İnşa Faaliyetleri 135
2. Islah Araştırmaları İçin Bölgeye Gönderilen Yabancı Mühendisler 142
a) Fransız Maden Mühendisi Jakraz'ın Bölgedeki Çalışmaları ve Ulaşılan Sonuçlar 143
b) Alman Mühendis Graskopf'un Araştırmaları 153
3. Bölgedeki Petrol Yataklarına Yapılan Müdahaleler 160
a) Neftçizâde Meselesi 160
b) Petrol Yataklarına Aşiretlerin Tasallutu 169

III. BÖLÜM
PETROL İŞLETME MÜCADELESİ
VE PADİŞAH MÜLKÜ'NÜN DEVLETLEŞTİRİLMESİ / 177

A. BÖLGEDEKİ PETROL YATAKLARINI İŞLETME MÜCADELESİ.....177
1. Musul'daki Petrol Yataklarının İşletimine Dair Yapılan İlk Teklifler.....178
a) Amasyan Efendi'nin Teklifi.....178
b) Hırıstidi Efendi'nin Başvurusu.....179
2. Nemlizâde Hasan Tahsin Efendi'nin Bağdat ve Basra Petrollerini İşletme Girişimi.....180
3. Bağdat-Musul Petrol Yataklarının Tek Bir Şirket İdaresinde İşlettirilme Kararı ve Buna Yönelik Teklifler.....183
a) Nemlizâde Hasan Tahsin'in Bağdat-Musul Petrollerini İşletme Başvurusu.....187
b) Fransızların Yaptığı Teklif.....189
c) Almanlara Yapılan İlginç Bir Teklif.....192
d) Bölgedeki Mahallî Sermayedarlarca Şirket Oluşturulma Fikri.....193
e) Maden İmtiyazlarının Durdurulduğu Süre İçinde Teklif Sahiplerinin Telaşları.....197
f) Felemenklilerin (Hollandalıların) İmtiyaz Talebi.....202
g) Almanların Bağdat-Musul Petrollerini İşletme Mücadelesini Kazanmaları.....204
h) Almanlara Verilen Petrol Araştırma İzninin İptali ve Sahnedeki Yeni Teklifler.....209
ha) Belçikalı Thomas Bryant'ın İşletme Talebi.....212
hb) William Dawson'un Önerisi.....213
B) BAĞDAT-MUSUL VİLÂYETLERİNDEKİ PADİŞAH MÜLKÜNÜN DEVYETLEŞTİRİLMESİ.....215
1. II. Meşrutiyet Sonrası Bölgedeki Arazi ve Madenlerin Bir Kısmının Devri.....216
2. İngiliz D'arcy Grubu'nun Fırsattan İstifade Bağdat–Musul Petrolleri İmtiyazını Elde Etme Girişimi.....222
3. Bağdat İdaresinde Kalan Arazi İle Bölgedeki Petrol Yataklarının Devletleştirilmesi.....226

SONUÇ.....231
EKLER.....237
İNDEX.....257